

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

YVA-hankkeista ja YVA-menettelyn vaiheista

Ympäristönsuojelun ajankohtaispäivä, Turku

Asta Asikainen
| 12.11.2024

Esityksen sisältö

1. Ympäristövaikutusten arvioinnista yleisesti
 1. YVA-laista
 2. YVA-lain soveltamisesta
 3. YVA-hankkeista
2. YVA-lain mukaiset menettelyt
 1. YVA-lain mukainen arviointimenettely
 2. YVA-päätösmenettely
 3. ”Rautalankaversio”
3. Kunnan rooli YVA-lain mukaisissa menettelyissä
 1. Mihin kunnan lausunnossa toivotaan kiinnitettävän huomiota YVA-menettelyn eri vaiheissa

Ympäristövaikutusten selvittäminen on osa hankkeiden lupa- ja päätösprosessia

- **Hankkeiden lupa- tai hyväksymismenettelyissä edellytetään** käytännössä aina ympäristövaikutusten selvittämistä.
- Ympäristövaikutusten selvittämiseltä edellytettävä taso ja painoarvo päätöksessä vaihtelevat hyväksymismenettelystä ja hankkeen koosta tai sijainnista riippuen.
 - Eri lakien nojalla tehtäviä lupa- ja hyväksymismenettelyjä, joihin liittyy ympäristövaikutusten arviointi
 - YSL:n mukainen ympäristölupa
 - MRL:n mukainen asema- tai yleiskaava, suunnittelutarveratkaisu tai rakennuslupa
 - Hanketta koskeva rahoitus- tai tukipäätös
 - Maantielain mukaisen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksyminen
- YVA-lain mukaista vaikutusten arviointia edellytetään yleensä suurilta hankkeilta.
- **Mikäli hanke edellyttää vaikutusten arviointia YVA-lain nojalla, niin sitä ei voida korvata muun lain nojalla tehtävällä vaikutusten arvioinnilla.**

YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi

- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-laki) on säädetty vuonna 1994, Voimassa oleva YVA-laki (252/2017) ja YVA-asetus (277/2017).
 - Laki perustuu EU direktiiviin.
 - Lähtökohtana ympäristövaikutusten arviointi hanketta koskevien **teknisen ja taloudellisen suunnittelun ja päätöksenteon rinnalla.**
- Arviointimenettelyä **sovelletaan** (YVA-lain 3 §) **hankkeisiin**, joista **todennäköisesti aiheuttaa merkittäviä ympäristövaikutuksia.**
- **YVA-menettelyn tavoitteena on**
 - edistää hankkeen ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa.
 - vähentää tai estää hankkeen haitallisia ympäristövaikutuksia.
 - **lisätä kaikkien tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia** hankkeen suunnitteluun.
 - arvioida hankkeen vaikutuksia **kohtuullisten vaihtoehtojen** osalta.
 - vähintään arvioitavina vaihtoehtoina: hanketta ei toteuteta (VE0) ja toteuttamisvaihtoehto (VE1)
 - YVA-selostus sisältää **eri vaihtoehtojen vaikutusten vertailun.**

YVA-lain mukaista vaikutusten arviointia sovelletaan

- YVA-lain soveltamisen pääsääntö: YVA-lain 3 §:n 1 mom.
 - YVA-lakia ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia.
 - Säännöksen nojalla arviointimenettelyä sovelletaan suoraan **YVA-lain liitteen 1** mukaisiin hankkeisiin, **aina, sijaintipaikasta riippumatta**.
 - Liitteen 1 hankkeet eivät kaikilta osin ole samantasoisia, mutta **viranomaisella ei ole harkintavaltaa**.
 - Arviointimenettelyä edellyttävät hankkeet pohjautuvat EU-direktiiviin ja kansalliseen lainsäädäntöön (YVA-lain liite1) on nostettu kansallisesti tärkeäksi tunnistetut hankkeet. Liitettä 1 uudistetaan hankeluettelon osalta aika-ajoin.
- YVA-laki **ei poissulje mitään hanketyyppejä** tai kokoluokkaa **arviointimenettelyn piiristä**:
- **YVA-lain 3 §:n 2 mom. YVA-lain soveltamisessa**
 - **Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.**

Arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin myös yksittäistapauksissa

- YVA-menettelyn soveltaminen yksittäistapauksessa (YVA-laki 3 § 2 mom) edellyttää toimivaltaisen viranomaisen (ELY-keskus, Y) tekemää **YVA-lain 13 §:n mukaista erillistä päätöstä YVA-lain soveltamisesta**.
 - **Keskeistä on tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa hanke**, joka mahdollisesti edellyttää YVA-lain mukaista arviointimenettelyä yksittäistapauspäätöksen perusteella: (*Liite ei tunnista kaikkia uusia hankemuotoja*).
 - YVA-päätösmenettelyn voi laittaa vireille mikä tahansa: hankkeesta vastaava, mutta myös mm. asukasyhdistys, LSL, kunta, ELY-keskus itse.
 - Kynnys YVA-päätöksen tekemiselle tulee pitää matalana.
 - YVA-menettelyn soveltamisen selvittäminen on monille tarpeellinen ja päätöksestä on valitusoikeus.
- Päätöksellä ratkaistaan: **Arviointimenettelyä sovelletaan tai ei sovelleta hankkeeseen**.
 - ELY-keskuksen tulee aina **perustella** päätöksensä.
 - Ennen päätöksen tekemistä **ELY-keskus kuulee** vähintään **kuntaa** ja **maakunnan liittoa sekä muita viranomaisia ja erityisasiantuntijoita**, mikäli se ei jostakin syystä ole tarpeetonta.
- **Mikäli ELY-keskuksen arvioinnin perusteella YVA-päätöksen tekemisen kriteerit eivät täyty**, niin
 - ELY-keskus voi antaa asiasta myös **lausunnon, jolla tämä todetaan**.
 - **Lausunto annetaan vain, mikäli etukäteen on aivan selvää, ettei hankkeesta aiheudu YVA-lain 3 §:n 1 mom. mukaisia merkittäviä vaikutuksia.**

Hankkeet, joihin arviointimenettelyä sovelletaan aina YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon mukaiset hankkeet

- YVA-lain hankeluettelossa on lueteltu **hankkeet**, joihin YVA-lain mukaista menettelyä on sovellettava **YVA-lain 3§:n 1 mom. nojalla**.
- Hankeluettelo koostuu 10 erilaisesta päähanketyypistä ja niiden useista alatyypeistä.
- Esimerkkejä YVA-hankeluettelon mukaisista hankkeista: (punaisella tyypilisiä VARELYn alueen hankkeita)
- **eläintenpito** (kanala yli 85 000 kanapoikaa tai 60 000 kanaa, sikalat yli 3000 sikaa tai 900 emakkoa), **kalankasvatus** (lisäkasvu vähintään 1 000 000 kg/a), **luonnonvarojen otto ja käsittely** (kaivos yli 25 ha tai irrotettava aines 550 000 t/a), **metalliteollisuus** (rauta- ja terästehtaat), **kemianteollisuus** (raakaöljytislaamot, *kemianteollisuuden integroidut laitokset*), **metsäteollisuus** (massatehtaat; paperi tai kartonkitehtaat tuotanto yli 200 t/d), **energiantuotanto** (kattila ja voimalaitokset, joiden suurin polttoaineteho on vähintään 300 MW, *tuulivoimalat yli 10 tuulivoimamylyä tai yli 45 MW*), **liikenne** (moottoritie; tien uudelleen linjaus tai leventäminen, jossa tieosan pituudeksi tulee vähintään 10 km), **vesistörakentaminen ja säännöstely**, **energian, aineiden siirto ja varastointi** (*vähintään 220 kV maanpäälliset voimajohdot, vähintään 15 km*), **vesihuolto, jätehuolto** (vaarallista jätettä tai tavanomaisia jätteitä käsittelevät tai *hyödyntävät laitokset*).
- **Yksittäistapauspäätöksissä** korostuvat suuret **aurinkovoimalahankkeet**, joita ei ole hankeluettelossa

YVA-lain mukainen arviointimenettely, osa 1: YVA-ohjelma

- **Varsinainen arviointimenettely jakaantuu kahteen osaan: arviointiohjelma- ja arviointiselostusvaihe.**
 - Ympäristövaikutusten arviointimenettely tulee **ajoittaa** hankkeen mahdollisimman **aikaiseen vaiheeseen**, jolloin siihen voidaan vielä vaikuttaa (YVA-laki 15 §).
- **Arviointiohjelma (YVA-laki 16 §)** on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma hankkeen arviointimenettelyn toteuttamisesta ja sen tulee sisältää **perustiedot hankkeesta** (*hankekuvaus, vaihtoehdot, sijainti ja siihen liittyvät herkkyydet, esitys tunnistetuista todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista ja niiden arviointimenetelmistä sekä esitys arviointimenettelyn toteuttamisesta ja laatijoiden pätevyydestä*).
 - Arviointiohjelman voidaan tulkita olevan ns. vaikutusten arvioinnin työsuunnitelma
 - ELY-keskus järjestää ennakkoneuvottelun ennen hankkeen vireille tuloa ja **kuulee** arviointiohjelmasta sen vireille tultua muita viranomaisia, mm. **sijaintialueen ja vaikutusalueen kuntia** ja pyytää niiltä **lausuntoja**, pyytää kommentteja/kannanottoja ELYn sisäisiltä asiantuntijoita. Kaikilla on mahdollisuus jättää asiasta **mielipiteitä**.
- **Yhteysviranomaisen lausunto YVA-ohjelmasta:**
 - Yhteysviranomaisen lausunnon tarkoitus on ohjata hankkeesta vastaavaa vaikutusten arvioinnin toteuttamisessa, mm. merkittävien vaikutusten tunnistamisessa ja hyväksyttävien arviointimenetelmien osalta. Lausunnossa otetaan huomioon myös arviointiohjelman kuulemispalaute.
 - Arviointiselostusta laadittaessa tulee ottaa huomioon yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta.

YVA-lain mukainen arviointimenettely, osa 2: YVA-selostus

- **YVA-selostus**

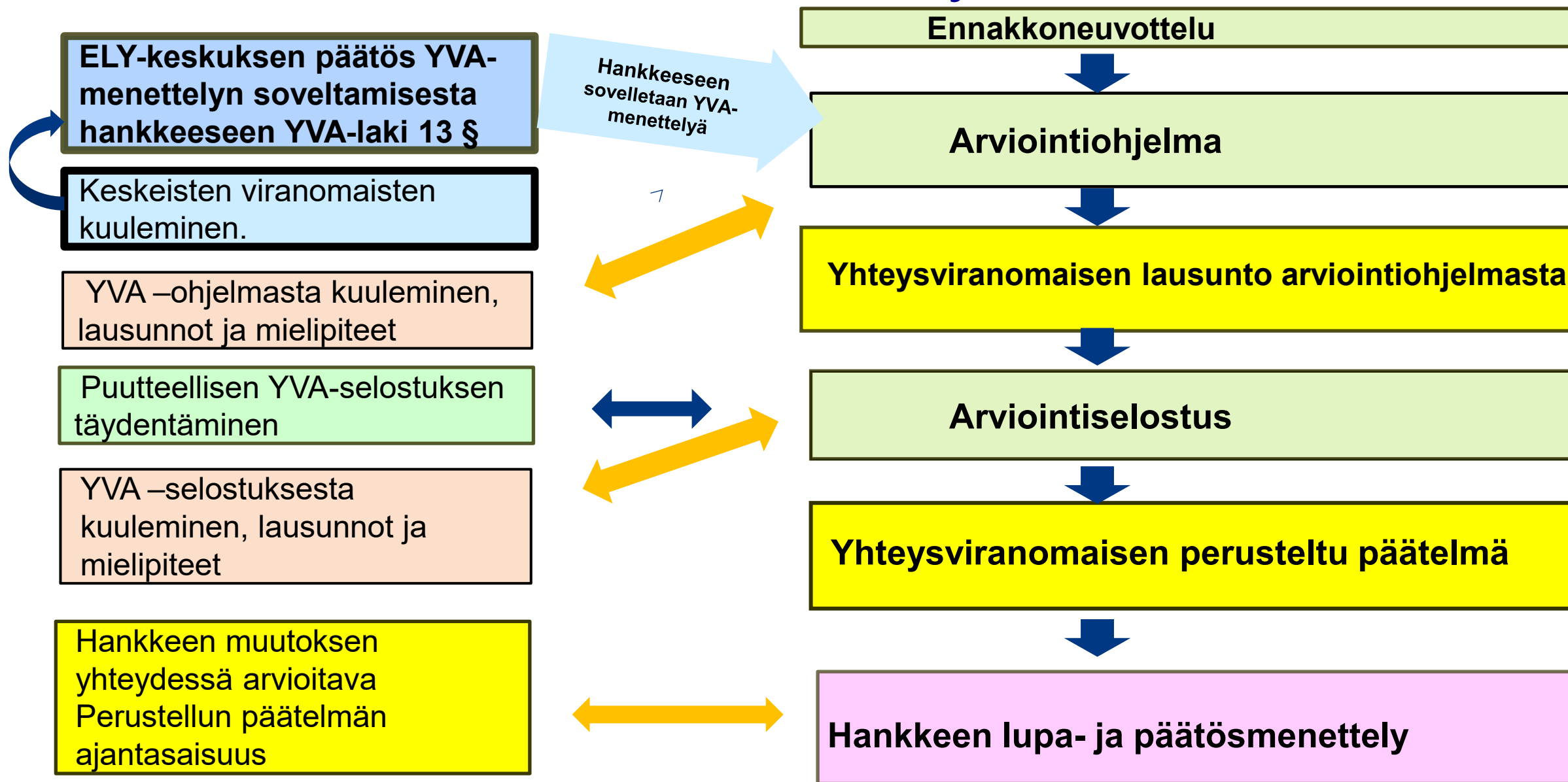
- On hankkeesta vastaavan YVA-ohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta laatima asiakirja hankkeen ja sen vaihtoehtojen todennäköisistä merkittävistä ympäristövaikutuksista.
- **Keskeistä on kiinnittää huomiota siihen, onko YVA-selostuksessa hankkeen todennäköisesti merkittävät vaikutukset tunnistettu ja arvioitu oikein ja onko hankevaihtoehtoja käsitelty tasapuolisesti!**
 - Pelkkä mielipide ei ole sama kuin vaikutusten arviointi.
- YVA-selostusta varten hankkeesta vastaava tekee erilaisia tarvittavia selvityksiä ja hankkeesta vastaavalle **tulee vaikutusten arvioinnin tekemiseksi viranomaisten antaa** kaikki käytettävissään oleva **julkinen aineisto**.
- Ennen arviointiselostuksen vireilletuloa yhteysviranomainen tarkistaa, että asiakirja täyttää YVA-lain vaatimukset ja tarvittaessa pyytää hankkeesta vastaavaa täydentämään YVA-selostusta.
- Vireille tulleen YVA-selostuksen täydentäminen tehdään YVA-lain 24§:n nojalla, mikäli yhteysviranomainen ei pysty laatimaan perusteltua päätelmää YVA-selostuksen pohjalta.
- Vireille tulleesta YVA-selostuksesta kuullaan kuten YVA-ohjelmastakin muita viranomaisia (mm. kunta) ja ELY-keskuksen sisäisiä asiantuntijoita sekä niitä, joiden etuihin hankkeella voi olla vaikutusta.

Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä; Arviointimenettely ”päättyy”

- **Yhteysviranomaisen (ELY-keskus) Perusteltu päätelmä**

- Perusteltu päätelmä (PP) on yhteysviranomaisen johtopäätös / kannanotto YVA-selostuksessa esitettyyn ehdotukseen hankkeen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista.
 - PP tulee olla siten viranomaisessa **pätevästi perusteltu** (YVA-laki 35 § pätevyysvaatimus).
 - Tavoite on saada YVA-menettelyllä lisää vaikuttavuutta, sujuvoittaa menettelyjä ja saada aikasäästöjä. **PP:ssä keskitytään hankkeen kannalta vain olennaisiin ja merkittäviin vaikutuksiin.**
 - PP:ssä huomioidaan kuulemisaikana jätetty palaute (lausunnot ja mielipiteet).
 - PP:ssä yhteysviranomainen **voi päätyä samaan tai erilaiseen lopputulemaan** kuin hankkeesta vastaava.
- **YVA-menettely ”päättyy” yhteysviranomaisen antamaan perusteltuun päätelmään.**
 - Valmistunut PP kuulutetaan ja se toimitetaan tiedoksi muille viranomaisille ja se laitetaan myös yleisesti nähtäville www.ymparisto.fi/yva -sivuille. Osoitteesta löytyvät Suomessa tehdyt YVA-menettelyt ja YVA-päätökset.
 - Lupaviranomaisella tulee olla käytössään PP ennen luvan myöntämistä (YVA-laki 26 §) ja lupaviranomaisen tulee esittää, miten PP on otettu huomioon luvassa ja varmistaa tarvittaessa YVA-menettelyn ajantasaisuus YVA-laki 27 §.
 - Tärkeää on tarkistaa, että lupakäsittelyssä oleva hanke on oleellisilta osin sama hanke kuin YVA-menettelyssä arvioitu hanke.

YVA-lain mukaiset menettelyt ”rautalankaversio”

YVA-lain mukaisen arviointimenettelyn ajallinen kesto

- **Varsinaisen YVA-menettely**

- YVA-ohjelman vireille tulosta yhteysviranomaisen perustellun päätelmän antamiseen kestää vuoden.
- YVA-lain mukaisen arviointimenettelyn **viranomaistoiminnan ajallisesta kestosta** on säädetty

- **YVA-ohjelma**

- YVA-ohjelman vireille tulo + (ennakkoneuvottelu)
- YVA-ohjelmasta kuuleminen 30 vrk, erityisestä syystä 60 vrk
- Yhteysviranomaisen lausunto annettava YVA-ohjelmasta 1 kk kuulutusajan päätyttyä.

- **YVA-selostus**

- YVA-selostuksesta kuuleminen 30-60 päivää
- Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä on annettava viimeistään 2 kk kuulutusajan päätyttyä.

- **Hankkeesta vastaavan** käyttämästä ajasta asiaakirjojen laatimiseen ei ole erikseen säädetty.

- YVA-päätösmenettelyn kestosta on säädetty YVA-lain 13 §:ssä

- Päätös on tehtävä viipymättä, mutta viimeistään kuukauden kuluessa riittävien tietojen saamisesta.
- Keskimäärin aikaa kuluu noin 2 kk (3 kk).

Kunnan rooli YVA-menettelyssä

- YVA-lain 6 §:n nojalla valtion ja kuntien viranomaisten sekä maakunnan liiton on oltava keskenään yhteistyössä YVAn toteuttamiseksi ja sovittamiseksi hanketta koskevien muiden lakien mukaisiin menettelyihin.
- YVA-lain 8 § mahdollistaa ennen arviointimenettelyä tai arviointimenettelyn kuluessa pidettävät **ennakkoneuvottelut**, joiden tarkoitus on **edistää** hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa sekä parantaa selvitysten ja asiakirjojen laatua **ja sujuvoittaa menettelyjä**.
- Käytännössä jokaisella hankkeella on sijaintipaikka jossakin kunnassa ja toisaalta hankkeen vaikutusalue sijoittuu yhteen tai useampaan kuntaan => kunnalla/kunnilla on hallussaan oleellista tietoa YVA-menettelyyn tai YVA-päätösmenttelyyn.
- **YVA-lain 5 §** Ympäristövaikutusten arviointi voidaan tehdä mm. MRL:n mukaisen kaavoituksen yhteydessä **erityistapauksessa**. Ei sovellettu VARELYn alueella
- YVA-lain 22 §:n nojalla on voidaan hanketta koskeva MRL:n mukainen hankekaavoituksen ja YVA-menettelyn **kuuleminen ajallisesti yhteensovittaa**.
 - Käytännössä tuulivoimahankkeissa.

Mihin kiinnitän huomiota lausunnossa / kommenteissa

- YVA-päätösmenettelyssä käsiteltävä hanke on yleensä joko hankeluettelon hankkeita pienempi hanke tai uudentyyppinen hanke, jota hankeluettelo ei tunnista. (aurinkovoimalahankkeet).
- **Peruskysymys:** Onko hanke YVA-lain 3§:n 1 mom. mukaisen hankeluettelon hankkeisiin merkittävilta vaikutuksiltaan laadultaan tai laajuudeltaan rinnasteinen hanke?
- ELY-keskus tekee YVA-päätöksen ottaen huomioon YVA-lain liitteen 2 arviointitekijät. Niitä voi käyttää myös kommentoimassa.
- Kunnalla on tietoa hankealueesta, vaikutusalueesta ja niiden erityispiirteistä (mm. alueen **herkkydestä, muista alueen kuormittavista tekijöistä, luonnon sietokyvystä sekä** hankkeen mahdollisista yhteisvaikutuksista toisen hankkeen kanssa).
- Alueen herkkyys voi ilmetä eri tavoin (luonto, vesistö, maisema, ihmiset, maankäyttösuunnitelmat ymv).
- Onko hankkeella mielestäsi muita sijainti- tai toteutusvaihtoehtoja?
- Huomio, että YVA-päätösvaiheessa **tieto hankkeen todellisista vaikutuksista on vielä vähäistä** ja silloin **korostuu asiantuntemuksen/pätevyyden rooli.**
- YVA-lainsäädännön 3 §:...todennäköisesti on merkittäviä vaikutuksia... Jonka vuoksi YVA-päätös kestää tietyn verran epävarmuutta. **Tuo kommentteihisi liittyvät epävarmuudet esille.** Varovaisuusperiaate.

Mihin kiinnitän huomiota lausunnossa /kommentooidessani

- Onko hanke ja sen tarve kuvattu riittävästi?
- Onko hankkeelle luotu riittävästi kohtuullisia vaihtoehtoja? Onko ne lähtökohtaisesti samantasoisia ja toteuttamiskelpoisia. Onko tiedossa muita realistisempia vaihtoehtoja? Ovatko ve:t esitelty riittävästi ja samantasoisesti huomioiden ympäristön nykytilakuvaus?
- Onko YVA-ohjelmassa esitetty hankkeelle päteviä muita toteuttamisvaihtoehtoja. Onko tiedossa hankkeelle muita kohtuullisia vaihtoehtoja ?
- Onko todennäköisesti merkittävät arvioitavat vaikutukset tunnistettu oikein? Onko joku oleellinen selvitettävä vaikutus jäänyt huomiotta?
- Onko kuvattusuunnitellut vaikutusten arvioinnit ja arvioinnissa käytettävät menetelmät riittävästi ja onko ne oikeita ja päteviä? Onko tarve tehdä muita arviointeja ja käytettävä muita arviointimenetelmiä?
- Onko hankealueen herkkyys ja luonnon sietokyky, muut aluetta kuormittavat tekijät tuotu riittävästi esille nykytilakuvauksessa ja onko ne todettu otettavan riittävästi arvioinnissa huomioon.
- Onko YVA-menettelyn aikataulu realistinen, onko vaikutusten lopullinen arviointi ja vertailu esitetty tehtäväksi pätevällä menettelyllä.
- Onko hankkeesta vastaavalla arvioinnissa käytössään YVA-lain 33 §:n mukainen pätevyys.
- YVA-ohjelman sisältövaatimuksista tarkemmin YVA-asetuksen 3 §.

Mihin kiinnitän huomiota antaessani lausuntoa / arvioidessani

- **Tärkeää: YVA-selostuksessa esitetään pätevä vaikutusten arviointi hankkeen todennäköisesti merkittävistä vaikutuksista.**
- **Onko hanke ja sen vaihtoehdot sekä ympäristön nykytila esitetty riittävällä tarkkuudella, jotta voitaisiin arvioida hankkeen todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia?**
- Onko kaikkia vaihtoehtoja käsitelty arvioinnissa **samanarvoisesti**?
- Onko **haitallisten vaikutusten merkittävyys tunnistettu ja arvioitu oikein**?
- Onko **käytetyt arviointimenetelmät** soveltuvia hankkeen vaikutusten arviointiin ja onko eri vaihtoehtojen välille saatu eroavaisuuksia?
- Onko haitallisten vaikutusten **vähentämiskeinoja** esitetty ja ovatko ne realistisia?
- Onko joku merkittävä hankkeen vaikutus jäänyt arvioimatta tai liian vähälle huomiolle?
- **Onko arviointi pätevää?**
- **Onko hankealueen herkkyys ja luonnon sietokyky huomioitu oikein?**
- **Ovatko muut aluetta kuormittavat tekijät huomioitu ja arvioinnissa mukana? Yhteisvaikutukset**
- YVA-selostuksen sisältövaatimuksista on tarkemmin YVA-asetuksen 4 §.
- **Muista: mielipide ei ole sama-asia kuin vaikutusten arviointi.**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kiitos mielenkiinnostanne

Asta Asikainen
12.11.2024

